

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีความเจริญและการเปลี่ยนแปลงมากในด้านเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม เทคโนโลยีและการเกษตร ส่งผลให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายของชนบทเข้ามาอยู่ในเมืองมากขึ้นและหนาแน่น ทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากภาวะการณ์ดังกล่าวย่อมสร้างปัญหาให้กับทุกคน โดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เป็นวัยที่ต้องหาเอกลักษณ์ของตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรอง ต้องการอิสระและการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เหล่านี้เป็นธรรมชาติของวัยรุ่นที่จะเป็นเหตุแห่งความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายและปัญหาต่าง ๆ ตามมา (กรมสุขภาพจิต. 2544 ก : 1)

จากบริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมทั่วไปและในโรงเรียนจึงทำให้องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของนักเรียนทุกคน โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะได้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม พร้อมด้วย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรทุกคนใน โรงเรียน อีกทั้งมีการประสานงานกับพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่ เกี่ยวข้อง เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานและจากการที่สังคมในปัจจุบันประสบกับปัญหาต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมากมาย โดยเฉพาะนักเรียนในวัย เรียนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ซึ่งเป็นเด็กในวัยเรียนเหล่านี้ต้องการดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี เป็นระบบโดยมีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญที่สุด ของสถาบันครอบครัวในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีครูทุกคนโดยเฉพาะครูที่ปรึกษาที่มีความ ใกล้เคียงนักเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อแม่ เมื่อนักเรียนอยู่ในโรงเรียน การดำเนินงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน ด้านการป้องกันมิให้เกิด ปัญหาขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและสามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้เบื้องต้น

คุณภาพของเยาวชนเป็นเครื่องชี้อนาคตของชาติการสร้างชาติให้มีประสิทธิภาพในด้าน ต่าง ๆ จึงต้องเสริมสร้างคุณภาพของเยาวชนให้มีความสามารถ มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของ สังคมไทย คือการเป็นคนดีและคนเก่ง ทั้งนี้โดยมีสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชน ของชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพโดยการจัดการศึกษาควรอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาที่เชื่อว่า มนุษย์

ทุกคนควรได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อนำศักยภาพที่มีอยู่ออกมาใช้ได้เต็มที่ในเรื่องการเรียนรู้ การศึกษา การทำงาน และการดำรงชีวิตในสังคม ตลอดจนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ และต้องยึดเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เมื่อคนมี ประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมทำให้การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ประสบความสำเร็จตามไปอีกด้วย

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดความหมายในการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมสามัญศึกษา. 2544ก : 5) จะเห็นว่าในยุคโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วประกอบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตขึ้นกับคนไทย ทั่วประเทศ จากผลวิจัยของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต. 2541 : 1) พบว่า มีเด็กที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี ลงมา 20 ล้านคน โดยร้อยละ 10 ของเด็กเหล่านี้หรือประมาณ 2 ล้านคน มีความผิดปกติทางด้านจิตด้านใดด้านหนึ่ง และจากรายงานเบื้องต้นในโรงพยาบาล 7 แห่ง จากทุกภาคของประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 (กรมสุขภาพจิต. 2541 : 1) พบว่า มีรายงานการบาดเจ็บจากการตั้งใจทำร้ายตนเองของเด็กช่วงอายุ 15-20 ปี มีจำนวนร้อยละ 21.62 และอายุระหว่าง 20-25 ปี มีจำนวน ร้อยละ 22.06 ผลงานวิจัยดังกล่าวเป็นดัชนีที่บอกถึงสังคมไทยที่น่าเป็นห่วงและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาสังคมอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมข้อมูลข่าวสารและการคมนาคม การรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาให้บุคคลต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ วัยของความอยากรู้อยากลอง ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม มีความคิดของตนเองที่เป็นอิสระ อาจประพฤตินั้นไม่เหมาะสมโดยไม่ได้ไตร่ตรองว่า ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคมอย่างไรบ้าง จึงเป็นวัยที่เสี่ยงต่อการแสดงพฤติกรรมที่มีปัญหาและหากปล่อยไว้ให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านั้นคงอยู่ต่อไปไม่ได้รับการป้องกัน แก้ไขช่วยเหลือจะนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต การปรับตัวการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งเป็นผลต่อคุณภาพชีวิตนักเรียน (กรมสุขภาพจิต. 2541 : 1) และจากแหล่งข้อมูลของกองสารวัตรนักเรียน ในรอบปีที่ผ่านมา มีสถิตินักเรียน 15,149 คน มีความ

ประพจน์ที่ไม่เหมาะสม ตั้งแต่หลบหนีโรงเรียนมั่วสุมอยู่ในสถานที่เล่นเกม เล่นการพนัน จนถึง พกอาวุธ ก่อการทะเลาะวิวาท เสพสิ่งเสพติด ฐัฐสาว ชายบริการทางเพศ และเที่ยวเตร่ในสถาน บันเทิงเรียมย์ยามค่ำคืน (สงบ ลักษณะ. 2545 : 3)

ผลการวิจัยของกฤษฎา ชลวิริยะกุล (2543 : 65) พบว่า สาเหตุของปัญหาที่วัยรุ่นมี พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและไม่พึงประสงค์ดังกล่าวข้างต้นเกิดจากภาวะความเครียดที่มีสูงในบุคคล วัยรุ่นและ วัยเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่ต้องมีการปรับตัว มากกว่าวัยอื่น ๆ ทั้งในด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการปรับตัวกับกลุ่มเพื่อนและปัญหา ต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากครอบครัวสังคมและโรงเรียน โดยเฉพาะการขาด ความรักความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู-อาจารย์ เป็นสาเหตุ สำคัญต่อสุขภาพจิตและ การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์เช่น การเสพสิ่งเสพติด การมั่วสุมในแหล่งอบายมุขหรือสถานเรียมย์ต่าง ๆ การมั่วสุมทางเพศ การมีพฤติกรรม ก้าวร้าว การไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน เป็นต้น ด้วยเหตุที่นักเรียนได้ใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนไม่น้อย กว่าที่บ้าน ดังนั้นโรงเรียน จึงเป็นที่พึงพอใจและช่วยเหลือด้านการปรับตัว เป็นแหล่งที่จะให้ ความรัก ความอบอุ่นใกล้ชิด ผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อเป็นทางออกที่สร้างสรรค์ขจัดสิ่งที่ นักเรียนไม่ได้รับจากครอบครัวและสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความหวัง สามารถ หาเหตุผลตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี มีพลังที่จะศึกษาค้นคว้าด้านการเรียนและพัฒนาตนเองได้ เต็มศักยภาพ

กรมสามัญศึกษา (2544ข : 1) กล่าวถึง การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มี คุณภาพโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครู และผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นหลักสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ นักเรียน ซึ่งกรม สุขภาพจิต (2544ข : 11) ได้พูดถึงบทบาทครูไว้ว่า นอกจากการสอน ทางวิชาการให้ครบถ้วนตามหลักสูตรแล้วอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนา นักเรียนคือการสอนในเรื่อง ความประพฤติการแสดงออกทางบุคลิกภาพ อารมณ์จิตใจ การ ปรับตัวและการมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ครูคือผู้ส่งเสริมพัฒนา ผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ให้ ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาและนักเรียนที่มีปัญหา เพื่อให้ นักเรียนสามารถ พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิด มีทิศทางชีวิตที่สร้างสรรค์

กรมสามัญศึกษา (2544ก : 61) ได้กำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทุกโรงเรียน ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในปีการศึกษา 2544 ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปฏิรูปการเรียนรู้ ให้โรงเรียนจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเร่งแก้ปัญหาเสพติด และเพศศึกษาในโรงเรียน โดยประสานความ

ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง วัด และชุมชนในการช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมีความเชื่อเกี่ยวกับเด็กทุกคนว่า 1) เด็กต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย อยากรับรู้เป็นคนที่ มีปัญญาและมีความสุข 2) เด็กต้องการศักยภาพที่จะเรียนและพัฒนาตนเองได้ ตลอดชีวิต แต่ต้อง ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน 3) ความสำเร็จของงานต้องอาศัย ความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือ มีมาตรฐานคุณภาพ มี หลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นหนึ่งในจังหวัดภาคกลาง เป็นเมืองมรดกโลกที่มีการพัฒนา ในเรื่องการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากและเป็นจังหวัดที่ใกล้กรุงเทพฯ มีโรงงานอุตสาหกรรมเป็น จำนวนมากและได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายของประชากร ซึ่งเป็นคนงานในโรงงาน อุตสาหกรรมจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน คนงานส่วนใหญ่เมื่อส่งบุตรหลานเข้าศึกษา ต่อในโรงเรียนแล้วก็เลย ขาดการเข้มงวดกวดขันอบรมดูแลบุตรหลานของตน เนื่องจากไม่ค่อยมี เวลา ต้องทำงานอย่างเต็มที่เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว บางครอบครัวก็มีปัญหาเกิดการแตกแยก เป็นปัญหาสังคมและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีศูนย์การค้า และห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ มี แหล่งบันเทิงที่เปิดตลอดคืน สถานประกอบการเหล่านี้หลายแห่งวัยรุ่นและนักเรียนนิยมไปเที่ยว มั่วสุมกัน บางครั้ง ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย เป็น แหล่งซื้อขายสิ่งเสพติด และนักเรียนไปมั่วสุม รวมทั้งมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป ส่งผลให้เกิด ปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา อาทิเช่น หนีเรียน การไม่เข้าชั้นเรียน ผลการเรียนไม่ดี มีปัญหา ทางด้านชู้สาว การมั่วสุมทางเพศ การติดยาเสพติด ปัญหาการทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน เป็นต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา จึงให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในเขต ต้องมีการ ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการประกันคุณภาพ (กอง วิชาการและแผนงาน. 2549 : 26)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาว่าควรจะได้ จัดทำแนวทางดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร จึงจะมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย

1.1.1 ชั้นศึกษาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้วิจัยกำหนดให้มี คุณสมบัติดังนี้ ผู้มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสบการณ์ในหน่วยงานทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.1.2 ชั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ จบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษาและปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.1.3 ชั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 ชั้นศึกษาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

1.2.2 ชั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน

1.2.3 ชั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 212 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

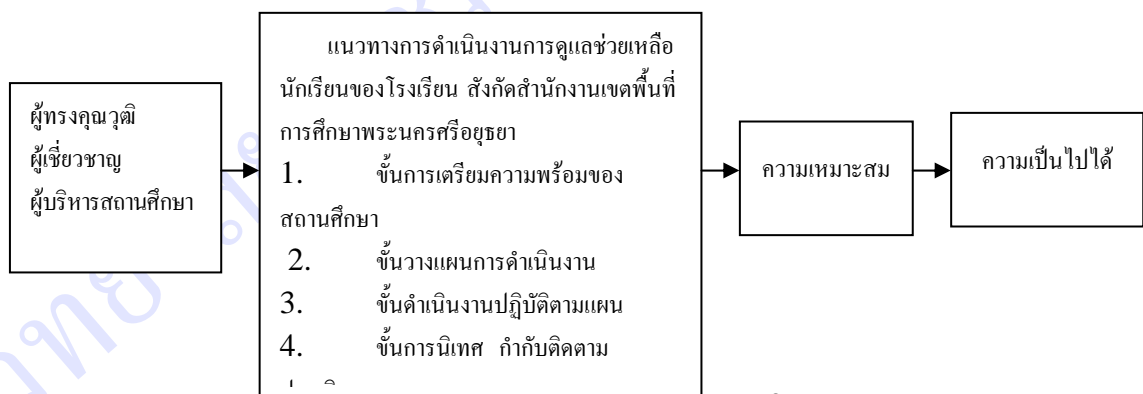
2.1 แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2.2 ความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2.3 ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้จากการสังเคราะห์ขั้นตอนและกระบวนการ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พิษณุมณฑน์ ลีกำเนิดไทย (2544 : 45-46) ; พิศवास ยุติธรรมดำรง (2544 : 84-90) ; กรมสามัญศึกษา (2544ข : 7) และ กรมสุขภาพจิต (2541 : 62) นำมาสังเคราะห์และบูรณาการ โดยสามารถสรุปเป็น กรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง เป็นกระบวนการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ตามอัตภาพของตนเอง โดยพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น นักเรียนรู้จักยอมรับและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2. แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง แนวทางที่สถานศึกษาดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง จัดให้มีการประชุมสัมมนากรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจจัดอบรมบุคลากร ภายนอกเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อวางแผนการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารจัดประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอน 2 วางแผนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง จัดทำโครงสร้างการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดขอบข่าย บทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเฉพาะหน่วยงาน วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนจัดอบรมเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น วางแผนเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว

ขั้นตอน 3 ดำเนินงานปฏิบัติตามแผน หมายถึง จัดอบรมครูที่ปรึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำแฟ้มประวัติ และระเบียบสะสมของนักเรียน ตรวจสอบบ้านนักเรียน คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองในการดำเนินงาน จัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ แก้ปัญหาช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของนักเรียนกลุ่มปกติ จัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหา นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

ขั้นตอน 4 การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล หมายถึง จัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ จัดเก็บเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ จัดทำคู่มือการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นิเทศและติดตามการทำงานของครูที่ปรึกษา ประเมินผลการดำเนินงาน จัดทำรายงานสรุปการดำเนินงาน

ขั้นตอน 5 การนำข้อมูลการประเมินไปใช้ หมายถึง นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนรอบต่อไป จัดตั้งคณะกรรมการคิดวิเคราะห์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดลำดับความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดเป็นกรอบแผนงานในครั้งต่อไป เตรียมทรัพยากร (เงิน บุคลากร สถานที่เพื่อวางแผนในครั้งต่อไป)

3. ความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ระดับคะแนน ความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา นำไปใช้ได้จริงภายใต้บริบทของสถานศึกษาโดยวัดจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งแบ่งค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ระดับคะแนนความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา นำไปใช้ได้จริงภายใต้บริบทของสถานศึกษา โดยวัดจากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจากการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือรักษาการในตำแหน่งดังกล่าวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

6. เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

7. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้มีวุฒิปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสบการณ์ในหน่วยงานทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

8. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้มีคุณสมบัติด้านการบริหารการศึกษาที่มีวุฒิปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา หรือผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในหน่วยงานทางการศึกษา หรือสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี

9. โรงเรียนขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

10. เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง เขตพื้นที่ที่ควบคุมการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีอยู่ 2 เขต คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา